

Kitabu cha Danieli - Mia Moja Kumi na Nane

Îqdara Pêşbînîyê bo Orşelîmê: Wêneyek Sembolik a Bûyerên Dawiya Demê

Jeff Pippenger

2024-03-05

Kumyaka musanju egy’okulabula okuva mu 63 okutuuka ku mwaka gwa 70, ezaalangirirwa omusajja eyatambula “waggulu ne wansi mu nguudo za Yerusalemi, ng’alangirira ebizibu ebyali bigenda okujja ku kibuga,” zaali zaafaananyizibwa okulabula okwaweebwa Yerusalemi okumala emyaka esatu n’ekitundu, okusooka mu buweereza bwa Kristo, era oluvannyuma emyaka esatu n’ekitundu mu buweereza bw’abayigirizwa. Ebiwandiiiko ebyasooka byamala dda okulaga nti okuzikirizibwa kwa Yerusalemi kwandiyinzizza okuleetebwa ku musaalaba, oba oluvannyuma ku kukubibwa amayinja kwa Siteefano, naye obugumiikiriza bwa Katonda obw’ebbanga eggwanvu bwalyosa okusala kwe ku kibuga n’abantu baakyo.

“Ne ni kwanisa kũgũa igũrũ rĩa mũndũ o wotho, nĩkamũhũthia na kumũgĩa ihũri.” Andũ arĩa maaregire Kristũ nĩ maikarĩrwo na ihinda rĩa kuona mũciĩ wao na taifarĩao rĩgĩthukũka. Riiri wao nĩ wagĩaga kũmenyeka, na warĩrikaga ta rũvũri mbere ya rũhuho. Na nĩ kĩĩ gĩatũmire Ayahudi mahũthike? Nĩ rĩaĩ rĩrĩa, angĩkorwo nĩ marĩraakyũa igũrũ rĩake, rĩngĩakorwo nĩ rĩo rĩrĩ mũrango wao wa kwigania. Nĩ wega wa Ngai ũrĩa wanyaritwo, na ũthingu ũrĩa watikirĩrwo, na tha ũrĩa wanyihitirwo. Andũ nĩmeeyumbĩte kurwana na Ngai, na kĩrĩa gĩothe kĩrĩa gĩangĩakorwo ũhonokio wao gĩgĩcokerwo gĩtuĩka mũthĩnyo wao. Gĩothe kĩrĩa Ngai aarathanire kĩa muoyo bo nĩmakionire gĩa gĩkuũ. Mũtharaba-inĩ kwa Kristũ kũrĩa Ayahudi maamũkomerire, nĩ kwarĩ na ũhũthio wa Jerusalemu. Thakame iria yathirikirio Kalivari nĩ yo yari ũritũ ũrĩa wamaheire kũthira na kũũgũa mbaara-inĩ ya ũniinĩ ũyũ na ya ũniinĩ ũrĩa ukwĩza. O ta ũguo nĩguo gũkaakorwo mũthenya ũrĩa mũnene wa mũth mwisho, hĩndĩ irĩa ciira igũa igũrũ rĩa arĩa maarega wega wa Ngai. Kristũ, ihiga rĩa rĩa gũtũma makorwo na gũikarania, nĩagakena kũbonanĩria kwao ta gĩkũyũ kĩa kũhoreria. Riiri wa ũthiũ wake, ũrĩa kũrĩ arĩa athingu ũrĩ muoyo, kũrĩ arĩa aũru ũgatuĩka mwaki ũrĩa ũrĩa. Nĩ ũndũ wa wendani ũrĩa waregĩtwo, na wega ũrĩa wanyaritwo, mwĩhia nĩagathira.

“Na mifano mingi na maonyo ya kurudiwa-rudiwa, Yesu alionyesha matokeo ambayo yangewapata Wayahudi kwa kumkataa Mwana wa Mungu. Katika maneno hayo alikuwa akiwaelekeza wote katika kila kizazi wanaokataa kumpokea Yeye kuwa Mkombozi wao. Kila onyo ni kwa ajili yao. Hekalu lililotiwa unajisi, mwana asiiyetii, wakulima wa uongo, wajenzi wenye dharau, vina mfano wake katika uzoefu wa kila mwenye dhambi. Asipotubu, hukumu ambayo mambo hayo yalikuwa kivuli chake itakuwa yake.” The Desire of Ages, 600.

Muda wa miaka saba ambao katika huo yule mtu aliushuhudia Yerusalemu, uligawanywa wakati wa mazingiwa ya kwanza katika vipindi viwili vilivyo sawa vya siku elfu moja mia mbili na sitini. Miaka hiyo saba iliwakilisha kuangamizwa kwa Yerusalemu, na miaka saba ya huduma za Kristo na za wanafunzi iliwakilisha mwanzo wa kuangamizwa kwa Yerusalemu, naye Yesu daima huonyesha mwisho kwa mwanzo. Miaka hiyo saba pia ilifananishwa kwa mfano na “nyakati saba” dhidi ya ufalme wa kaskazini, ambazo ziligawanywa katika vipindi viwili vilivyo sawa vya miaka

elfu moja mia mbili na sitini.

Kino Roma ya kisasa ikirudia historia ya Roma ya kipagani na ya kipapa ya kulikanyaga Yerusalemu halisi na ya kiroho, na kino Roma ya kisasa ikirudia historia mbili za vipindi viwili vya onyo vilivyotolewa na yule mtu tangu mwaka wa 63 hadi mwaka wa 70, na wakati Roma ya kisasa inaporudia historia iliyowakilishwa na vipindi viwili ambavyo Kristo na wanafunzi walitembea wakiingia na kutoka Yerusalemu kwa miaka mitatu na nusu, vipindi viwili tofauti vitaonyeshwa, ijapokuwa katika siku za mwisho, “wakati haupo tena.”

Mya nyuma ya vipindi hivyo viwili ni ile miezi arobaini na miwili ya kiishara ambayo ndani yake Roma ya Kisasa hutekeleza mateso yake ya mwisho dhidi ya waaminifu, baada ya jeraha lake la mauti kuponywa katika sheria ya Jumapili iliyo karibu kuja. Hiyo miezi arobaini na miwili ya kiishara ni ya pili kati ya vipindi viwili, nayo ndiyo kipindi cha hukumu ya utekelezaji ya Roma ya kisasa. Kipindi hicho hutanguliwa na hukumu ya uchunguzi ya walio hai katika Uadventista wa Laodikia.

Omuntu eyayanjulira Yerusalemi eyennyini okulabula yafiira mu kuzingiza kwa Tito. Teyafiira mu kuzikirira kwennyini, wabula mu kuzingiza okwakukulemba okuzikirira okwo, kubanga tewaafaayo Mukristaayo n’omu mu kuzikirira kwa Yerusalemi.

“Kwa muda wa miaka saba mtu mmoja aliendelea kwenda juu na chini katika mitaa ya Yerusalemu, akitangaza ole zilizokuwa zikiujia mji huo. Mchana na usiku aliimba maombolezo hayo ya kutisha: ‘Sauti kutoka mashariki! sauti kutoka magharibi! sauti kutoka kwa pepo nne! sauti juu ya Yerusalemu na juu ya hekalu! sauti juu ya bwana-arusi na juu ya bibi-arusi! sauti juu ya watu wote!’—Ibid. Kiumbe huyu wa ajabu alifungwa gerezeni na kupigwa mijeledi, lakini hakuna malalamiko yaliyotoka midomoni mwake. Kwa matusi na dhuluma alijibu tu: ‘Ole, ole kwa Yerusalemu!’ ‘ole, ole kwa wakaaji wake!’ Kilio chake cha onyo hakikukoma mpaka alipouawa katika mazingiwa aliyokuwa ameyatabiri.” The Great Controversy, 29, 30.

Omul a murit în timpul asediului, dar nu la nimicirea finală, iar nimicirea finală reprezintă închiderea timpului de probă și cele șapte plăgi de pe urmă. Prin urmare, omul este un simbol al soliei de a părăsi Ierusalimul la primul asediu. Atunci creștinii au fugit, iar în primii trei ani și jumătate, omul era un simbol al unui grup care nu moare în Ierusalim, iar în cei de-ai doilea trei ani și jumătate el este un simbol al ultimilor creștini care mor înainte de închiderea timpului de probă. În prima perioadă el îi identifică pe cei o sută patruzeci și patru de mii, iar în a doua perioadă de trei ani și jumătate el reprezintă marea multime care moare în timpul celei de-a doua perioade.

Mwanamume yule ujumbe wake uliandikwa na mwanahistoria, nao uliwakilishwa kwa sauti sita. Hapo mwishowe alipofungwa gerezeni, ujumbe wake wa saba na wa mwisho ulikuwa “ole, ole” juu ya Yerusalemu na wakaaji wake. “Sauti” ya kwanza iliyoandikwa ilikuwa “sauti kutoka mashariki,” na ujumbe wake wa mwisho ulikuwa “ole.” Kipengele cha kwanza cha ujumbe wake na kipengele cha mwisho cha ujumbe wake kilikuwa ishara ya kibiblia inayowakilisha Uislamu, kwa maana Uislamu ni watoto wa “mashariki” katika Biblia, nao wanawakilishwa na “upepo wa mashariki.” Kurudiwa mara mbili kwa neno “ole” katika ujumbe wake wa mwisho kunaakisi

mwisho wa Babeli ya Kisasa, wakati wafalme wa dunia wanalia mara tatu, “Ole, ole mji ule mkuu.” Neno la Kigiriki lililotafsiriwa kuwa “ole” katika mistari ile mitatu ya Ufunuo sura ya kumi na nane, limetafsiriwa kuwa “ole” katika sura ya nane, mistari wa kumi na tatu.

ی کئ گنهد هب و یرفهد ادن امسائی ی تسار هوان هب که ی هتشی رف هک هوهتسی ب هوگ و مید نم نهئ
یان پر هک ی هکی دی هه اگنهد وهئ ی وهه ب، ی وهز ی ن اوئ ج هتشی ن رس هب ی او، ی او، ی او: توگی هه ز ره ب
۸:۱۳ هفش اکم! ن هواز هن اتشی ه هک، هک هتشی رف ی س

Kuwatangaza kwa mtu yule kwa kusema, “ole, ole,” kunawakilisha matumizi ya mara tatu ya mikosi ile mitatu; kwa maana vipengele vya Mkosi wa kwanza, vikijumlishwa pamoja na vipengele vya Mkosi wa pili “amri juu ya amri,” vinavitambulisha vipengele vya Mkosi wa tatu, kama vile maonyesho yale matatu ya “ole, ole” ya wafalme wa dunia katika sura ya kumi na nane yanavyowakilisha Mkosi wa tatu, kama ilivyothibitishwa na Mikosi ya kwanza na ya pili. Mwanzo na mwisho wa ujumbe wa mtu yule uliufananisha kwa mfano ujumbe wa Uislamu wa Mkosi wa tatu.

Ubisobanuro bwa mbere bw’ubutumwa bwe bwari ijwi ryaturukaga mu “burasirazuba,” kandi “uburasirazuba” ni ikimenyetso cya Isilamu, ariko kandi ni n’ikimenyetso kiranga marayika ushyiraho ikimenyetso uva iburasirazuba.

Mbeti panzi ya mambo hayo nikaona malaika wanne wamesimama katika pembe nne za dunia, wakiizua pepo nne za dunia, ili upepo usivume juu ya dunia, wala juu ya bahari, wala juu ya mti wowote. Kisha nikamwona malaika mwingine akipanda kutoka mashariki, naye alikuwa na muhuri wa Mungu aliye hai; akalia kwa sauti kuu kuwaambia wale malaika wanne, waliopewa kuidhuru dunia na bahari, akisema, Msiidhuru dunia, wala bahari, wala miti, hata tutakapokwisha kuwatia muhuri watumishi wa Mungu wetu katika vipaji vya nyuso zao. Nami nikaisikia hesabu ya hao waliotiwa muhuri; nao walikuwa mia moja arobaini na nne elfu, waliotiwa muhuri, kutoka katika kabila zote za wana wa Israeli. Ufunuo 7:1–4.

Ku nkuru ya Eliya ku Musozi Karumeli, igihe yarebaga ku nyanja akabona igicu, yari areba iburengerazuba, kuko Umusozi Karumeli uherereye hafi y’Inyanja ya Mediterane.

Na ikawa mara ya saba, akasema, Tazama, wingu dogo linatokea baharini, mfano wa kiganja cha mkono wa mtu. Naye akasema, Kwea juu, mwambie Ahabu, Tandika gari lako, ukashuke, mvua isikuzuie. 1 Wafalme 18:44.

Elia angekuwa ameelekea upande wa magharibi, kuelekea Bahari ya Mediterania. Katika Luka sura ya kumi na mbili, Kristo anasema kwamba ujumbe Wake ni ujumbe wa mgawanyiko.

Ndizi lo ndizi tele ku: Xana mi ehleketa leswaku ndizi tile ku tisa ku rhula emisaveni? Ndizi mi byela ndizi ku, Ee; kambe ematshan’weni ya kona, ku avana: hikuva ku sukela sweswi ku ta va ni vanhu va ntlhanu endlwini yin’we, va avanyetiwiile, vanharhu va lwa ni vambirhi, ni vambirhi va lwa ni vanharhu. Tata u ta avana ni n’wana wa yena wa jaha, ni n’wana wa jaha a avana ni tata wa yena; manana ni n’wana wa yena wa nhwanyana, ni n’wana wa nhwanyana ni manana wa yena; mana wa nuna ni makoti wa yena, ni makoti ni mana wa nuna wa yena. A tihela a byela vanhu a ku, Loko mi vona papa ri huma evupela-dyambu, hi ku hatlisa mi vula mi ku, Ku ta na mpfula; naswona swi va tano. Naswona loko mi vona moya wa dzonga wu ba,

mi vula mi ku, Ku ta va ni ku hisa; naswona swi humelela tano. N’wina vakanganyisi, mi kota ku twisisa xivumbeko xa tilo ni xa misava; kambe swi njhani leswi mi nga kotiki ku twisisa nkarhi lowu? Luka 12:51–56.

Ujumbe wa mjumbe kwa Yerusalemu unabeba saini ya Alfa na Omega, kwa maana mwanzo na mwisho humtambulisha Uislamu wa Ole wa tatu, na kwa sauti ya “mashariki” wakati huohuo hutambulisha ujumbe wa Uislamu kuwa ni ujumbe wa kutiwa muhuri. “Sauti ya pili” kutoka “magharibi” hutambulisha mvua ya vuli, ambayo ndiyo mvua ya mwisho, na manabii wote wanazungumza juu ya siku za mwisho. Ujumbe wa “magharibi” ni ishara ya ujumbe wa mvua ya vuli, ambao huzalisha makundi mawili ya waabuduo. Kundi moja haliwezi kuutambua ujumbe wa mvua ya vuli, kwa maana “hawautambui wakati huu.”

و هی مکمن در کرم ایمایهپ مهه تاک نامده مک، هناک «اب راوچ» یگنده، ریننمایهپ یهمان یرتاود یهمخوت وهی مل رتاود یهمخوت. هوارد ناشین الهب ی او مهیئس نهیال مل کهو، مالسیئی یهکهروت هپس هی ایمایهپ مهه کلخ کئیلؤپ مک، تئیرکهده یراید نارهبهمغئپ وومه ایمایهپ شهمب؛ هی هک اگتسر هپ و میل مشرؤئی یژد، هوان تاینب ادحیس هم مل هن نای یراگزیر یزاو هگناب مکنوچ، نئیردلئدهه یج هب هک تاکده ندن اسان یرهننار هس مل هن او وهی. ادوخ یواردرئ ژبلهه یل هگ کهو نایؤخ یتاریم مل و اگتسر هپ مل وکل هب، ناندزه ی اگتسر هپ: «نهکده مش هگناب مک نئیرکهده یته یارهنئون هن او وهی کهو مک ادزوریپ یوؤئی، هی یایس یدوال ایمایهپ، اگتسر هپ و میل مشرؤئی یژد ایمایهپ.» نئیمئئی ناندزه ی اگتسر هپ.

“कलीसयिया पवतिर आत्मा की सामर्थ्य से जीवति नहीं की जाती, इस पर आश्चर्य करने की कोई आवश्यकता नहीं है। पुरुष और स्त्रियाँ उस शक्ति को एक ओर रख रहे हैं जो मसीह ने दी है। क्रोध और लोभ वजिय प्राप्त कर रहे हैं। आत्मा-मन्दिर दुष्टता से भरा हुआ है। मसीह के लिए कोई स्थान नहीं है। मनुष्य अपने ही कुटलि मार्गों पर चलते हैं। वे उद्धारकर्ता के वचनों पर ध्यान नहीं देते। वे अपने को अपने ही हाथों में सौंप देते हैं, और ताड़ना तथा चेतावनियों को अस्वीकार करते रहते हैं, यहाँ तक कि दीपाधार अपने स्थान से हटा दिया जाता है, और आत्मिक विविक मानवीय विचारों के कारण भ्रमति हो जाता है। यद्यपि वे सेवा में न्यून हैं, तौभी वे अपने को यह कहते हुए धर्मी ठहराते हैं, ‘यहोवा का मन्दिर, यहोवा का मन्दिर हम हैं।’ वे परमेश्वर की व्यवस्था को अलग रख देते हैं, ताकि अपनी ही कल्पना के प्रकाश का अनुसरण करें।”

Review and Herald, April 8, 1902.

Mutumwa mwandima akazamura izwi ry’ubutumwa bwe bwo kuburira, aribwira abakwe n’abageni, nk’ikimenyetso cy’uburyo bwa “umurongo ku wundi murongo”; kuko umurongo w’ubuhanuzi wo mu minsi y’imperuka uzaba nk’uko umurongo w’ubuhanuzi wari uri mu minsi ya Nowa, igihe bahaga kandi bagashyirwa mu gihe nyir’izina umwuzure wo kurimbura wari ugiye kurengerera ibyifuzo byabo by’isi n’imigambi yabo.

“Muandiko wa Leza ulumbula ukuti mu nshiku sha kulekelesha abantu bakaba abalefwilwa sana ku fintu fya pano nse, ku kusekelela no kufwaya impiya. Bakaba impofu ku bushinka bwa muyayaya. Kristu atila, ‘Nga filya inshiku shakwa Noa shaali, efyo no kwisa kwa Mwana wa muntu kukaba. Pantu nga mu nshiku ishaali ilyo ubushiku bwa mu mafula tabulaisa, baali ukulya no kunwa, ukuupa no kupelwa mu cupo, ukufika ku bushiku ubwaingililepo Noa mu bwato; kabili tabaishibe nangu panono ukufika ilyo aaya amenshi yaisa no kubasenda bonse; efyo no kwisa kwa Mwana wa muntu kukaba.’ Mateo 24:37–39.”

“Nivy’ukya lelo. Abantu balebutukila mu kulonda inyungu no mu kwikunda okwabo, nk’aho ata Mana iriho, ata juru, kandi ata buzima bw’inyuma y’ubu. Mu minsi ya Nowa, imburi

y’umwuzure yararungitswe kugira ngo ihahamure abantu mu bugome bwabo kandi ibahamagare ukwihana. Uko ni ko n’ubutumwa bw’ukuza kwa Kristo kwegereje bwateguriwe gukangura abantu bakava mu kwibanda ku bintu vy’isi. Bugenewe kubakangura ngo bamenye ivy’ukuri vy’ibihe bidashira, kugira ngo bitabire ubutumire bwo ku meza y’Umwami.”

“Looñg yii waññi ci xibaar bu baax bi mooy ñu ko jox àddina bépp—‘ci bépp xeet, ak giir, ak làmmiñ, ak xeet wu nekk ci nit ñi.’ Peeñu Yàlla 14:6. Bàyyi-bés bi mujj ci artu ak yërmande war na leerël suuf sépp ak ndam-lëram. War na jot ci nit ñépp ci seen xeeti bopp, ku bare alal ak ku néew alal, ku kawe ak ku suufe. ‘Demleen ci yoon yu mag yi ak ci wàll yi,’ la Kirist nee, ‘te gaawleen leen ñu dugg, ngir sama kër man a fees.’” Léebooni Kirist, 228.

Endi ey’okulabula esembayo essa kimu ku nsonga mu kitundu ekyakulembere. Obubaka obukiikiriziddwa ng’eddoboozi erivuganya “abantu bonna”, bwe Bujulizi Obulamu Emirembe n’Emirembe, obulaga obwetaavu okutuukiriza ebyetaagisa eby’Enjiri olw’okulokolebwa. Ekyetaagisa ekisooka eky’Enjiri ey’emirembe n’emirembe kwe kutya Katonda, era okutya okwo kusinziira ku mazima nti ebibi byaffe bye byateeka Kristo, Omwana wa Katonda omulamu, ku musaalaba.

Ubutumwa bwose bw’uwari intumwa i Yerusalemu mu myaka irindwi y’umurimo we bwagereranyaga ubutumwa bwiza bw’iteka ryose, ari bwo butumwa bwiza bumwe rwose bwatanzwe mu myaka irindwi Kristo yahamije isezerano na benshi kuva mu mwaka wa 27 kugeza mu mwaka wa 34. Kandi ni na bwo butumwa bwiza bw’iteka ryose butangazwa mu bihe bibiri bya nyuma by’iminsi y’imperuka, kandi bufitanye isano yihariye n’ubutumwa bw’imvura y’itumba, bukaba ari ubutumwa bwa Isilamu bwo “Bara ya gatatu.” Bugaragaza ishyirwaho ikimenyetso ry’abihumbi ijana na mirongo ine na bane, itandukanywa ry’ingano n’urumamfu, imimerere ya Lawodikiya y’urumamfu, n’imikoreshereze y’ubuhanuzi mu buryo butatu nk’ikimenyetso cy’uburyo bw’imikorere bw’imvura y’itumba, ari bwo “umurongo ku wundi murongo.”

Meseji ya myaka irindwi muri ayo mateka yashyizwe mu buryo bw’ubuhanuzi mu “minsi yo kwihorera” yari igice cy’ivugwa rya mbere rwose ry’ubutumwa bwa Kristo n’umurimo We, kandi ubutumwa Bwe n’umurimo We bigomba kuzongera gusubirwamo mu minsi y’imperuka n’ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Bityo bazamenyekanisha ubutumwa bwabo mu rwego rw’ubuhanuzi rw’“iminsi yo kwihorera kw’Imana”. Muri Bibiliya harimo ibyitegererezo bibiri by’“kwihorera” kw’Imana bihagarariwe mu Ijambo Ryayo: ukwihorera kwayo ku bwoko bwayo, ndetse n’ukwihorera kwayo ku banzi bayo.

“nyakati saba” za Mambo ya Walawi ishirini na sita zinaonyesha kisasi cha Mungu juu ya watu Wake waasi, na kisasi hicho kinajumuisha kukanyagwa halisi na kiroho kwa patakatifu na jeshi. Ndani ya ishara ya kukanyagwa kwa patakatifu na jeshi, ishara ya kisasi cha Mungu juu ya adui Zake nayo pia inawakilishwa. Katika siku za mwisho kisasi cha Mungu dhidi ya watu Wake kinawakilishwa kama kutapikwa nje kwa Uadventista wa Laodikia katika sheria ya Jumapili inayokaribia kuja. Katika alama hiyo ya njia kisasi Chake juu ya Babeli ya Kisasa nacho pia huanza.

“Ndzi ri ke, xana hi ta swi tivisa ku yini hi ta ku yini hi rungula rero loko hi nga ri eka xiyimo xo lemuka nchumu na wun’we wa ku vonakala ka le tilweni loko ku fika eka hina? Naswona hi ta hatla hi amukela vuxisi lebyi nga bya munyama lowukulu loko byi fika eka hina hi munhu loyi a pfumanaka na hina, loko hi nga ri na xiphemu ni xin’we xa vumbhoni leswaku Moya wa Xikwembu hi wona wu n’wi rhumeke. Krete u te, ‘Ndzi ta hi vito ra Tatana wa mina, kambe a mi ndzi amukeli’ [vona Yohane 5:43]. Kutani, wona lowo hi wona ntirho lowu wu yaka emahlweni laha ku sukela enhlanganweni wa le Minneapolis. Hikuva Xikwembu xi rhumela rungula hi vito ra xona leri nga pfumalaniki ni mianakanyo ya n’wina, hikwalaho [mi gimeta hi ku vula leswaku] a ri nge vi rungula leri humaka eka Xikwembu.” Sermons and Talks, volume 1, 142.